

Rövid közlemények – *Short notes*

A *Lippia nodiflora* (L.) MICHX. előfordulása Magyarországon

Occurrence of *Lippia nodiflora* (L.) MICHX. in Hungary

In September, 2009 some specimens of *Lippia nodiflora* were observed in pavement gaps in a suburban area of Kecskemét (Central Hungary). The species has not any records from Hungary and besides is not included in any Hungarian field guides. Inquired from the owner of the neighbouring house let us known, that 6 specimens of *Lippia* were planted in this May, which were brought from Sieberz horticulture. Consequently the observed occurrence can be considered neither native nor adventive, however, it is remarkable and is worth the attention to a potential new member of the Hungarian non-indigenous flora. In this short communication some rare adventive plants from surroundings of *Lippia* are listed as well.

2009. szeptember 26-án Kecskemét Petőfiváros városrészében az Alkony utca 126. szám előtt a járdaközökben *Lippia nodiflora* néhány négyzetméterre kiterjedő telepére lettünk figyelmesek. A növények nagyobb része természetes állapotban volt, több hajtáson azonban nyíló virágú füzérek voltak láthatók. Az utcában máshol nem sikerült a *Lippia* egyedekre bukkannunk. A fajból bizonyító példányt helyeztünk el a Magyar Természettudományi Múzeum Növénytárának herbáriumában (BP).

A faj tengerparti iszapos helyeken fordul elő, Európában a Földközi-tenger mellékén elszórtan, ezért alkalmi behurcolásra gyanakodtunk. Október 17-én sikerült megtudnunk a tulajdonostól, hogy a növény ültetésből származik, a Sieberz kertészettől rendelték „vasfű” néven (a faj valóban a Verbenaceae családba tartozik). A faj jelenleg is kapható „*Lippia nodiflora* Summer Pearls Weiß” néven. A növény a tavaszi ültetés után látványosan elterjedt, a cég katalógusa szerint -10 °C fokig télálló, így áttelelése várható. A faj így egyelőre nem tagja a hazai adventív flórának, de mivel kertészeten könnyen beszerezhető, vegetatíván jól terjedő, nehezen észrevehető és nem dekoratív fajról van szó, számíthatunk rá, hogy esetleg máshol is magára vonhatja botanikusok figyelmét és az esetleges kivadására is érdemes lesz odafigyelni.

A környéken utak mentén, járdarepedésekben több, hazánkban nem általánosan elterjedt gyomot is megfigyeltünk, így az Alkony utca más pontjain *Eleusine indica* is előfordul, amely a környező utcákban is felbukkan szálanként. A közelben további gyomok előfordulásait is sikerült kimutatnunk: *Thrincia nudicaulis* (Szüret utca 1., Szirom utca és Csabagyöngye utca sarka), *Chenopodium aristatum* (sokfelé), *Cenchrus incertus* (Felsőszéktó, Alsószéktó), *Tribulus terrestris* (Egyetértés utca). A növények előfordulásai a 9183/2 számú flóratérképezési kvadrátba esnek, az *Eleusine indica* és *Cenchrus incertus* megvan a szomszédos 9083/4-es kvadrátban is.

BARINA Zoltán

Új adatok az *Alchemilla filicaulis* BUSER magyarországi előfordulásához

New data to the occurrence of *Alchemilla filicaulis* BUSER in Hungary

Occurrences of *Alchemilla filicaulis* were known from Bükk and Zemplén Mts in Hungary, where it was discovered in the 1990's. New localities were found in Sopron and Mátra Mts in 2008 and 2009.

Az *Alchemilla filicaulis* hazai jelenlétének kimutatása FARKAS (1997) érdeme, aki az Északi-középhegység két pontjáról (Bükk: Nagymező, Zempléni-hegység: Lászlótanya) jelezte a fajt. Ugyanezen adatok kerültek be FARKAS (1999) munkájába is, majd FARKAS (2009) sem közöl új előfordulást. Az elmúlt évek kutatásai során két lelőhelyen (együttal két új tájegységben) sikerült kimutatni előfordulását. Mindkét esetben a subsp. *filicaulis* alfaj került elő (a határozást FISCHER et al. 2008 kulcsa alapján végeztük).

- Soproni-hegység, Sopron, az Ultra ÉK-i oldalán húzódó erdészeti feltáró út füves részűjén, 390 m s. m., 3 tő [8365/1] (leg. G. Király – V. Tóth, det. G. Király, 2008. 09. 23.)

A szomszédos ausztriai területeken is ritka. JANCHEN (1956–1960) legközelebb Alsó-Ausztriából, Lilienfeld mellől jelzi. MAURER (1996) szerint Stájerországban csak a subsp. *vestita* (BUSER) BRADSH. él. FISCHER et al. (2008) már a törzsalak stájerországi előfordulására is utal (helymegjelölés nélkül), Burgenlandból viszont továbbra sem ismert. Ennek fényében a soproni előfordulás kifejezetten érdekesnek minősíthető.

- Mátra, Mátraszentimre, Bögös-rét, üde hegyi réten, 810 m s. m., több tucat tő [8085/3] (leg. G. Király – A. Király – K. Rosta – B. Szalczner, det. G. Király, 2009. 08. 08.)

A Bögös-réten a tömeges *A. crinita* BUSER példányai között „elbújva” találhatóak meg egyedei (utóbbi taxont ugyanonnét SRAMKÓ et al. 2008 is jelzi).

A fenti lelőhelyeken begyűjtött bizonyító példányok Király Gergely és Angéla (Völcsej) herbáriumában találhatóak.

FARKAS S. (1997): A magyarországi palástfüvek áttekintése (*Alchemilla* spp.) áttekintése. – *Kitaibelia* **2**: 181–192.

FARKAS S. (ed.) (1999): Magyarország védett növényei. – Mezőgazda Kiadó, Budapest, 416 pp.

FARKAS S. (2009): *Alchemilla* L.. In: KIRÁLY G. (ed.) (2009): Új magyar fűvészkönyv. Magyarország hajtásos növényei. Határozókulcsok. – ANP Igazgatóság, Jósvafő, pp. 219–220.

FISCHER, M. A. – ADLER, W. – OSWALD, K. (2008): Exkursionsflora für Österreich, Liechtenstein und Südtirol. 3., verbesserte und erweiterte Auflage. – Land Oberösterreich, OÖ Landesmuseen, Linz, 1392 pp.

JANCHEN, E. (1956–1960): *Catalogus Florae Austriae*. – Springer, Wien, 999 pp.

MAURER, W. (1996): *Flora der Steiermark I*. – IHW Verlag, Berchtesgaden, 311 pp.

SRAMKÓ G. – MAGOS G. – MOLNÁR CS. – URBÁN L. (2008): Adatok a Mátra és környéke edényes flórájának ismeretéhez. – *Kitaibelia* **13**: 74–93.

KIRÁLY Gergely – KIRÁLY Angéla

Új adatok a *Salix elaeagnos* SCOP. magyarországi előfordulásához

New data to the occurrence of *Salix elaeagnos* SCOP. in Hungary

Three new localities of *Salix elaeagnos* were found in 2009, at Danube River in the Szigetköz region (NW Hungary) and at the Drava River (SW Hungary).

A *Salix elaeagnos* Közép- és Dél-Európa hegyvidéki folyóvölgyeinek pionír növénye, amely hordalékcserjésekben, bokorfüzesekben és puhafás ligeterdőkben él. Magyarországon egyes nagyobb folyók mentén figyelték meg, tartósabb megtelepedése a Duna szigetközi szakaszán, a Felső-Tiszán, a Dráván és a Rábán ismert. Keskenylevelű változatát (cv. *Angustifolia*) dísznövényként is ültetik, parkokban, útmenti fásításokban viszonylag sok helyen megtalálható (BARTHA – MÁTYÁS 1995, FARKAS 1999). Hazai középhegységi megfigyelései (amelyek nem a magasabb hegyvidékekről lefutó folyók partjáról származnak) talán ilyen ültetett példányokra vonatkoznak. A korábbi hazai leírásokban túlzott hangsúlyt kapott a levélalak (amely csak az említett kultúr-változatnál keskeny-lándzsás vagy szálás), ami nagyban megnehezítette azonosítását a hazai botanikusok számára.

A fajt három új lelőhelyen találtuk meg (a felsorolt lelőhelyeken begyűjtött bizonyító példányok Király Gergely és Angéla herbáriumában található):

- Szigetköz, Dunakiliti, a duzzasztóműtől É-ra fekvő szigeten, meszes kavicsfelszíneken, pionír füzesekben számos példány, 125 m s. m. [8069/2], az élőhely jellegzetes növényei még: *Epilobium dodonaei*, *Erysimum hieraciifolium* (leg. et det. KIRÁLY G., 2009. 05. 06.)
- Mosoni-sík, Rajka, horgászto kavicsos partján spontán felverődött alacsony bokor, 126 m s. m. [8069/1] (leg. et det. KIRÁLY G., 2008. 08. 05.)
- Dráva-völgy, Heresznye, a Heresznyei-magaspart előterében kialakult fiatal szigeten, meszes homokzátanyon, bokorfüzesben, néhány bokor, 103 m s. m. [9969/4], érdekesebb kísérő-növényei: *Calamagrostis pseudophragmites*, *Rumex palustris*, *Schoenoplectus triquerter* (leg. et det. KIRÁLY G., 2009. 08. 04.)

A lelőhelyek mindegyike olyan térségben van, ahonnan korábban is jelezték, de az adat hasznos kiegészítést jelent mai helyzetének ismeretéhez. A Szigetközben POLGÁR (1941) „szórványosnak” véli, de csak néhány adatot közöl, FARKAS (1999) nem ad meg aktuális előfordulást. A Dráva mellett Farkas (l. c.) három pontról közli, ennek ellenére KEVEY (2004) Vízvár mellől „Belső-Somogyra új taxonként” említi. Ugyanő (KEVEY 2008) a „Dráva mellett feltűnően gyakori” megjegyzéssel illeti, ez kissé túlzó megállapítás, inkább úgy pontosítható, hogy hazánkban a Dráva mellől ismert a legtöbb aktuális lelőhelye.

BARTHA D. – MÁTYÁS CS. (1995): Erdei fa- és cserjefajok előfordulása Magyarországon. – Saját kiadás, Sopron, 223 pp.

FARKAS S. (ed.) (1999): Magyarország védett növényei. – Mezőgazda Kiadó, Budapest, 416 pp.

KEVEY B. (2004): Adatok Magyarország flórájának és vegetációjának ismeretéhez IX. – Bot. Közlem. **91**: 13–23.

KEVEY B. (2008): Magyarország erdőtársulásai. – Tilia **14**: 1–489.

POLGÁR S. (1941): Győrmege flórája. (Flora Comitatus Jaurinensis). – Bot. Közlem. **38**: 201–352.

KIRÁLY Gergely – KIRÁLY Angéla

Az *Orobanche flava* MART. ex F. W. SCHULTZ új előfordulása Észak-Magyarországon

New occurrence of *Orobanche flava* MART. ex F. W. SCHULTZ in Northern Hungary

Small population of Butterbur Broomrape – a rare plant in Hungary with a few known localities – was found near Borsodnádásd in a tall-herb vegetation close up to a beech forest. It consists of ca. 30 individuals and grows between 280–300 m altitudes. The broomrapes host-plant is *Petasites hybridus*.

2007 októberének végén az Ózd–Egercsehi-medencében lévő Borsodnádásd város határában, egy völgyalji acsalapusban néhány szádor-kóróra lettem figyelmes. Következő évben a „Bánya-fölött” nevű területen lévő lelőhelyet többször felkerestem, majd július derekán a növényeket virágzásban lévő egyedek alapján *Orobanche flava*-ként azonosítottam. Ekkor néhány növényről és az élőhelyről fotókat készítettem, valamint a terület bejárása után 31 virágzás végén lévő egyedet és 27 kórót számoltam össze. Egy későbbi, 2009 augusztusában tett túra alkalmával a lelőhelyet ismét meglátogattam (a növények GPS-el való bemérése céljából), ekkor 32 kórót észleltem.

Az *Orobanche flava* magányosan vagy kisebb csoportokban kb. 150 méter hosszúságú sávban fordul elő az ÉK-DNY-i irányú völgyben, a *Petasites hybridus* állományaiban. Az előfordulások 280 és 300 méter tengerszint feletti magasságok közé esnek. A vajvirág élőhelyét a településhez közeli részen egyik oldalról kertek, másik oldalról bükkös övezi, míg a völgy felsőbb részén a különálló magaskórósok foltjait bükkös, valamint kis részben annak vágásterülete határolja. A növény felfedezése után a település határában számos további potenciális élőhelyet bejártam, azonban újabb állományra nem akadtam.

A martilapu vajvirág hazánkban jelenleg a Bükkből, a Börzsönyből, a Bakonyból és a Mecsekből ismert (SIMON 2000, VIRÓK 2009), további régi adatairól HOITSY – SZERÉNYI (1998) közleményében találunk összefoglalást. A növény vegetációs időszakon kívüli keresésének előnyére TÓTH (1999) hívja fel a figyelmet, melyet jelen felfedezés körülménye is igazol.

HOITSY GY. – SZERÉNYI J. (1998): A martilapu szádorgó (*Orobanche flava* MART.) a Bükk-hegységben: új hazai adat. – *Kitaibelia* **3**: 97–98.

SIMON T. (2000): A magyarországi edényes flóra határozója. 4., átdolgozott kiadás. – Tankönyvkiadó, Budapest, 846 pp.

TÓTH I. Zs. (1999): Martilapu vajvirág (*Orobanche flava* MART.) a Dél-Dunántúlon. – *Kitaibelia* **4**: 277.

VIRÓK V. (2009): Orobanchaceae – Vajvirágfélék családja. In: KIRÁLY G. (ed.): Új magyar fűvészkönyv. Magyarország hajtásos növényei. Határozókulcsok. – Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság, Jósvaló, pp. 381–385.

BERÁNEK Ábel

Az *Ephedra distachya* L. új állománya Hajós mellett

New locality of *Ephedra distachya* L. in Southern Hungary

Small population of *Ephedra distachya* was found in 2009, near Hajós in the Kiskunság region. It is the southernmost known locality of the species in Hungary.

2009. november 13-án Hajós határában, homokhátsági területen a hajósi pincéktől kb. 2 km-re keletre a 9681/1 kvadrátban egy 150 négyzetméteres maradvány gyeppen *Ephedra distachya* telepet találtunk. A helyet telepített erdőtömbök veszik körül, főleg akácok és feketefenyvesek. A kis folt teljesen elzárt, kapcsolata egyik irányban sincsen hasonló gyepekkel. Az eredeti homoki gyeget elhelyezkedése miatt nem tudták megművelni, mivel egy kisebb buckatetőn fekszik. Az *Ephedra* kiterjedt telepe a foltot teljesen átszővi, zárt szőnyeget alkot. A mellette elhaladó alig használt földút középső sávjában is megjelenik. Érdekesebb kísérő fajként jelen van még *Euphorbia seguierana*, *Iris arenaria*.

Az élőhely vadtaposásnak van kitéve, nagyobb csikófark-egyedeket csak a sarjak és cserjék védelmében találunk. Szegélyén egybibés galagonya, bálványfa és akác egyedek verődtek fel, beárnyékolva a gyeget. Később veszélyeztető tényező lehet a az erdőgazdálkodás során jelentkező károsítás is.

Régi herbáriumi adatai ismertek a térségből Kéleshalom, Kiskunhalas, Kunfehértó és Jánoshalma mellől, legújabb lapja 1980-ból származik (SZUJKÓ-LACZA – KOVÁTS 1993). Újabbban (FARKAS 1999) már nem jelezték e lelőhelyekről. Helyiek szerint korábban többfelé megtalálható volt a faj a hátsági területeken. Még bor készítésénél is használták, a murcit sűrű hajtásából készített szűrőn keresztül szűrték át. Mára teljesen visszaszorult, máshol a környéken nincs tudomásunk a faj elfordulásáról.

FARKAS S. (ed.) (1999): Magyarország védett növényei. – Mezőgazda Kiadó, Budapest, 416 pp.

SZUJKÓ-LACZA J. – KOVÁTS D. (1993): The Flora of the Kiskunság National Park. I. The Flowering Plants. – Magyar Természettudományi Múzeum, Budapest, 470 pp.

SZALCZER Antal – SZALCZER Bálint

A „Rövid közlemények” szerzői / *Authors of the „Short notes”*

BARINA Zoltán – Magyar Természettudományi Múzeum, Növénytár, H-1087 Budapest, Könyves Kálmán krt. 40.; barina@bot.nhmus.hu

BERÁNEK ÁBEL – H-3600 Ózd, Bolyki főút 107. fszt. 2.; beranekabel@gmail.com

KIRÁLY Angéla – H-9462 Völcsej, Fő u. 127.; angibangita@gmail.com

KIRÁLY Gergely – NyME Növénytani Tanszék, H-9400 Sopron, Bajcsy-Zs. u. 4.; gkiraly@emk.nyme.hu

MESTERHÁZY Attila – H-9500 Celldömölk, Hunyadi u. 55.; zvezda@freemail.hu

SZALCZER Antal – H-6344 Hajós, Táncsics M. u. 2/D.

SZALCZER Bálint – H-6344 Hajós, Táncsics M. u. 2/D.; szalczerb@gmail.com

